

NIPG pretendeert niet alle vragen op Arbo-gebied aan te kunnen pakken

Monique van Blijswijk

Het verbeteren van de arbeidssituatie en bevordering van de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van de werkende mens.

Aldus luidt de voornaamste doelstelling van het arbeidsomstandighedenonderzoek dat TNO sinds jaar en dag verricht. Het onderzoekspakket is dermate breed van opzet, dat de kennis en kunde over arbeidsomstandigheden op diverse plaatsen binnen TNO is ondergebracht.

Het Nederlands Instituut voor Praeventieve Gezondheidszorg (NIPG) in Leiden is een van de TNO-instellingen waar in het werkveld Mens en Arbeid bijdragen worden geleverd aan het optimaliseren van arbeidsomstandigheden. Dit alles door middel van onderzoek op het gebied van de ergonomie, epidemiologie, sociale wetenschappen en arbeids- en bedrijfsgeneeskunde. Een multidisciplinair werkveld, 'maar', zo relateert dr. C.L. Ekkers, onderdirecteur van het NIPG, 'het is ook weer niet zo dat wij pretenderen dat het instituut alle vragen op het gebied van arbeidsomstandigheden kan aanpakken.'

Arbidsomstandighedenonderzoek vindt al ruim veertig jaar plaats binnen TNO. Had het onderzoek in het begin een versnipperend karakter, na een ingrijpende reorganisatie van de Nederlandse Organisatie voor Toegestapt-Natuurwetenschappelijk Onderzoek in het begin van de jaren tachtig kreeg het Arbo-onderzoek een duidelijk omliggende plaats in het totale TNO-onderzoeksprogramma.

Om het Arbo-onderzoek, dat naast het NIPG onder andere ook tot stand komt in het Medisch Biologisch Laboratorium (MBL-TNO) en via afdelingen van de Hoofdgroep Maatschappelijke Technologie (MT-TNO), goed te coördineren, is het Dwarsverband Humanisering van Arbeid in het leven geroepen. Taak van het verband is de samenwerking tussen genoemde instituten tot stand te brengen en de onderlinge contacten te activeren. Het bureau van het dwarsverband, bureau HUMAR, vervult een centrale ingangsfunctie. Dit bureau heeft tot taak het gezicht van het Arbo-onderzoek beter herkenbaar te maken voor de buitenwereld.

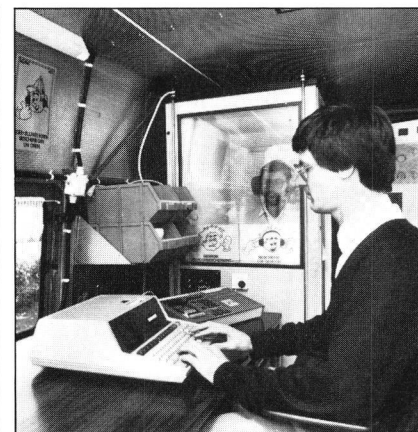
Ekkers, desgevraagd of het dwarsverband een nuttig instrument is: 'Dat

is het zeker. Op een aantal onderzoeksgebieden bij TNO is de samenwerking niet helemaal van de grond gekomen, maar voor arbeid geldt dat de samenwerking tussen het NIPG, het MBL en de Hoofdgroep MT een van de succesvolle voorbeelden is. Het voorziet duidelijk in een behoefte.'

De reorganisatie binnen TNO, dus ook binnen het arbeidsomstandighedenonderzoek, is onder meer voortgekomen uit de wens van de overheid (de grootste subsidieverlener van TNO) meer invloed te krijgen op het totale onderzoeksprogramma.

Ekkers: 'Een van de oorzaken van de reorganisatie is geweest dat de overheid meer rechtstreeks zeggenschap heeft over de subsidiebesteding. Vroeger had TNO behoorlijke basissubsidies waarmee we het meer fundamentele onderzoek financierden. Het merendeel van de basissubsidies is nu omgezet in doelsubsidies. Over de besteding daarvan moeten afspraken gemaakt worden met de ministeries. In het geval van het Arbo-onderzoek dus met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.'

Is er dan niet sprake van een controle

Via audiometrisch onderzoek hoopt het NIPG werknemers op te sporen die een verhoogde kans hebben op het optreden van gehoorschade. Foto: Hendriksen-Valk.

op het onderzoek door de overheid? Ekkers: 'Controle mag je niet zeggen. TNO blijft primair verantwoordelijk voor onderzoek dat via doelsubsidies gefinancierd wordt. Het is meer zo dat de overheid systematisch meepraat en overlegt met ons voor de wenselijke richting van het onderzoek. De overheid staat het onderzoek niet in de weg. Het is wel zo dat je elkaar in het begin nog moet vinden. Het is een leerproces dat vanzelf uitkristalliseert in enerzijds de vrijheid voor de onderzoeksinstantie en anderzijds de invloed van de overheid.'

De overheid is op het gebied van het Arbo-onderzoek een van de grotere opdrachtgevers. Hoe zit dat met bedrijven en instanties op het gebied van de gezondheidszorg?

Ekkers: 'Echte grote bedrijven als Philips, Shell, Akzo en Hoogovens zullen niet snel aankloppen. Die hebben doorgaans eigen onderzoeksfaciliteiten en eigen middelen om arbeidsomstandigheden te verbeteren. Indertijd is TNO juist opgericht om te kunnen voorzien in de onderzoeksbehoefte van de wat kleinere bedrijven, omdat zij vaak niet de mogelijk-

heid hebben om onderzoeksfaciliteiten in stand te houden. Wij doen veel onderzoek in bedrijven tussen enkele honderden en enkele duizenden werknemers. Uit het midden- en kleinbedrijf krijgen wij relatief weinig vragen om onderzoek te verrichten. Ik denk dat in de categorie onder de vijfhonderd werknemers de interesse voor arbeidsomstandigheden niet al te groot is.'

Probeert TNO verandering aan te brengen in de houding van het midden- en kleinbedrijf?

Ekkers: 'Wat we proberen is bijvoorbeeld door middel van de Arbobeurs onze bekendheid te vergroten, maar we gaan niet drastisch onze werkwijze veranderen. Onze filosofie daarachter is dat wij primair een onderzoeksinstantie zijn, die in het verlengde daarvan ook dienstverlening in het pakket heeft. In kleine bedrijven is vaak niet de financiële ruimte aanwezig om echt onderzoek te plegen.

Daar beperkt onze rol bij het verbeteren van de arbeidsomstandigheden zich tot kleinschalig advieswerk en serviceverlening, wat wij dus niet als onze belangrijkste taak zien. Wij vinden dat in Nederland een goede infrastructuur tot stand moet komen waar dienstverlening ook door anderen plaatsvindt. Die dienstverlening moet gevoed worden vanuit het onderzoek, want dienstverlening is moeilijk kwalitatief op peil te houden als er geen onderzoek achter zit. Ontwikkelingen gaan zo snel dat je, als je alleen richt op die dienstverlening, de kans loopt opgedroogd te raken. Instanties die zich actief opstellen op de dienstverleningsmarkt, zoals het Veiligheidsinstituut, kunnen dan gebruik maken van de deskundigheid die TNO op bepaalde onderzoeksgebieden heeft.'

De Arboraad heeft het advies uitgesproken geen landelijk Arbo-instituut op te zetten, maar gesteld dat bestaande instituten als het VI, CCOZ en GAK nauwer moeten samenwerken. Die situatie lijkt niet bevredigend voor TNO.

Ekkers: 'Gezien het vele dat al gebeurt op het gebied van Arbo-onderzoek ligt het niet voor de hand een totaal nieuw instituut uit de grond te stampen. Die mening zijn wij ook toegedaan. Beter is gebruik te maken van wat rondom arbeidsomstandigheden aan de gang en in ontwikkeling is. Dat onderzoek en dienstverlening op Arbo-gebied een verbrokkeld beeld geeft, ook die stelling onderschrijven wij. Het afstemmen, coördineren en samenwerken lijkt TNO een ver-

Ekkers (L) en Hoolboom: 'Dienstverlening op Arbo-gebied moet gevoed worden vanuit het onderzoek. Dienstverlening is moeilijk kwalitatief op peil te houden als er geen onderzoek achter zit.' Foto: Hendriksen-Valk.

standige zaak. Wij hebben de Arboraad dan ook laten weten bereid te zijn actief te denken over een dergelijke samenwerking. Uit de verdere gang van zaken is echter gebleken dat men die samenwerking in eerste instantie tussen een beperkt aantal instituten ziet, de VI/CCOZ/GAK-constructie. Pas in tweede instantie wil men kijken naar andere instellingen. Dat vinden wij jammer. Het is een gemiste kans dat men niet meteen een bredere opstelling heeft gekozen, waarin ook TNO kan participeren. Niet alleen vanuit het belang van TNO, maar ook gezien het totale arbeidsomstandigheden veld in Nederland. Wij vinden het verstandiger de zaak meteen breed te trekken.'

'TNO is primair een onderzoeksinstantie'

Mens en arbeid

Zoals geschreven, het NIPG is gespecialiseerd op enkele deelgebieden van het arbeidsomstandighedenonderzoek. In het werkveld Mens en Arbeid verrichten dertig tot vijftig deskundigen onderzoek via een vijftal

deelprogramma's: epidemiologie en bedrijfsgezondheidszorg, Arbo-onderzoek, experimenteel-psychologisch en psycho-fysiologisch onderzoek, gehoor- en geluidonderzoek en sociaal-wetenschappelijk milieu-onderzoek. Het werkveld Mens en Arbeid is ontstaan uit de afdeling Arbeidsgeneeskunde, kort na de oorlog bij het NIPG ontstaan, waar het accent lag op de klassieke arbeidsgeneeskundige vraagstelling. Vanaf de jaren zestig ging het NIPG vanuit meer disciplines werken en geleidelijk aan werd de sociaal-wetenschappelijke, de epidemiologische en de ergonomische poot binnen het onderzoeksprogramma sterker. Bepaalde echt specialistische onderwerpen uit de arbeidsgeneeskunde zijn inmiddels uitgewaaid over andere TNO-instituten en universiteiten.

Naast onderzoek kent het NIPG ook postacademische opleidingen en cursussen in de bedrijfs-, jeugd- en algemene gezondheidszorg, die eveneens uit de jaren zestig dateren. Deze opleidingen vervullen volgens bedrijfsarts en coördinerend staffunctionaris van het NIPG, H. Hoolboom, een praktische rol binnen het instituut. Enerzijds voert het onderzoek het onderwijs, anderzijds levert het onderwijs bijdragen aan het onderzoek. Bedrijfsartsen opgeleid door het NIPG zijn bekend met het onderzoek dat men daar verricht en vinden, als zij in hun werk op een probleem stuiten, de weg naar het instituut gemakkelijk terug. Daardoor kunnen goede >

Voor de duidelijkheid...

Dit NIPG-TNO artikel is de eerste in een serie van drie artikelen over het arbeidsomstandighedenonderzoek zoals dat binnen diverse TNO-instituten wordt verricht. Binnenkort volgt een artikel over het Medisch Biologisch Laboratorium (MBL-TNO), waar via de Sectie Bedrijfstoxicologie onderzoek gedaan wordt naar de blootstelling van werknemers aan in de industrie gebruikte chemicaliën en de gevolgen hiervan. In het laatste deel van arbeidsomstandighedenonderzoek bij TNO een artikel over de Hoofdgroep Maatschappelijke Technologie (MT-TNO), waarin de technische arbeidshygiëne aan de orde komt.

contacten tussen theorie en praktijk ontstaan.

Onderzoek waarin het NIPG al ver gevorderd is wat betreft de praktische toepassingsmogelijkheden, ligt op het terrein van het gehoor en geluid. Ruim dertig jaar verricht het instituut gehoor- en geluidsonderzoek. Werk dat onder andere resulteerde in wetgeving.

Het onderzoek richt zich bij het NIPG op de bescherming van de mens. Dit door middel van voorlichting aan werknemers over het gebruik van gehoorbeschermingsmiddelen, door werknemers op te sporen die een verhoogde kans hebben op het optreden van gehoorschade (via audiometrisch onderzoek), door te bestuderen bij welke geluidsniveaus mensen gehoorschade oplopen en door te adviseren over de aanpak van lawaaibestrijding. Gespecialiseerd technisch lawaaibestrijdingsonderzoek vindt niet plaats bij het NIPG, maar bij de Technische Fysische Dienst TNO. Geeft TNO voorlichting over het dragen van gehoorbeschermingsmiddelen, aan de andere kant is men bij de onderzoeksorganisatie van mening dat persoonlijke beschermingsmiddelen bij hoge geluidsniveaus niets oplossen.

Waarom dan toch die nadruk op het dragen van oordoppen of gehoorcapen?

Hoolboom: 'Omdat de "stille technologie" nog lang niet overal in praktijk gebracht is. Wij opereren vooral vanuit bedrijfssituaties en dan moet je soms op korte termijn voorstellen om werknemers gehoorbeschermingsmiddelen te laten dragen. Simpelweg omdat de lawaaiproblematiek in een bedrijf zo ernstig is, dat je niet van de ene op de andere dag kan ingrijpen. Dan moet je op zoek naar concrete verbeteringsmogelijkheden, wat vaak een zaak van lange adem is. Denk bijvoorbeeld aan het omkassen van

machines. Maar je kan ook op de nog langere termijn nadenken en dan kom je terecht bij de "stille technologie". Dat onderwerp hoort echter niet thuis bij het NIPG, wij kijken vooral vanuit de gezondheid naar de lawaaisituatie.'

Praktijkonderzoek

In het artikel 'Gehoorbeschermingsmiddelen in de praktijk' in het septembernummer van het Maandblad voor Arbeidsomstandigheden staat dat het testen van gehoorbeschermingsmiddelen in laboratoria verre van de praktijk staat. Het NIPG test gehoorbeschermingsmiddelen in een laboratorium.

Hoolboom: 'In het verleden heeft het NIPG een vergelijkend onderzoek gedaan naar de dempingswaarde van gehoorbeschermingsmiddelen. Ik zie niet in waarom je in een laboratorium de dempingswaarde niet kan bepalen...'

'Het begrip stress is moeilijk kwantitatief in beeld te brengen'

Ekkers: 'Je zou onderscheid kunnen maken tussen wat kwaliteits- en bruikbaarheidsonderzoek genoemd wordt. In het laboratorium kan je kwaliteitsonderzoek doen. Kijken of het gehoorbeschermingsmiddel aan de technische specificaties voldoet die de fabriek aangeeft. Dan heb je inderdaad nog niets gezegd over de bruik-

baarheid. In de praktijk kunnen inderdaad allerlei belemmerende en storende factoren optreden. Ik denk dat het heel zinnig is om daar ook naar te kijken.'

Niet alleen bij het gehoor- en geluidsonderzoek komt het lawaai-probleem aan de orde, ook via het sociaal-wetenschappelijk milieu-onderzoek wordt het onderwerp bestudeerd. Zij het dan op het terrein van 'het aantasten van het subjectief welbevinden van de mens'. Het gaat hier meer om het hinderonderzoek dan om het gehoorschadeonderzoek.

'Geluidswetgeving die voor de arbeidsplaats is ontwikkeld gaat in feite alleen maar op voor de gezondheidsaspecten. Zij is gebaseerd op het voorkomen van gehoorschade', aldus *Ekkers*. 'Dat laat dus onverlet dat in Nederland grote aantallen werknemers moeten werken in een geluidsniveau dat weliswaar niet schadelijk is voor de gezondheid, maar wel uiterst hinderlijk is. En misschien op langere termijn ook wel schadelijk voor de gezondheid, niet voor het gehoororgaan, want in de hele arbeidsbelasting kan geluid wel degelijk een rol spelen. Stel iemand moet zich concentreren voor een informatieverwerkende taak en dat gebeurt terwijl die man of vrouw in een kamer zit waar een geluidsniveau heerst van 50 à 60 dB(A). Dat kan men zonder meer opvatten als een extra belasting in de arbeidssituatie.'

Onderzoek dat zich wat betreft praktische toepassingsmogelijkheden in omvang nog niet echt kan meten aan het geluidsonderzoek is het stressonderzoek zoals dat bij het NIPG plaatsvindt binnen de sector Experimenteel-psychologisch en psychofysiologisch onderzoek.

De term stress wordt binnen het NIPG overigens met enige voorzichtigheid gehanteerd. Volgens *Ekkers* en *Hoolboom* is de naam stress in feite een etiket voor een begrip waaraan mensen verschillende betekenissen toekennen, waarbij het gevaar bestaat dat het begrip een eigen leven gaat leiden. NIPG-onderzoekers spreken liever van 'de invloed van psychosociale factoren op de gezondheid van de werkende mens'.

Het is twintig jaar geleden dat de eerste stress-vragenlijst bij TNO werd opgesteld. Deze lijst met daarin vragen over de ervaren gezondheidstoestand (VOEG-lijst) wordt nog steeds voor veel onderzoek gebruikt. Vraag derhalve aan *Ekkers* of het on- ▷

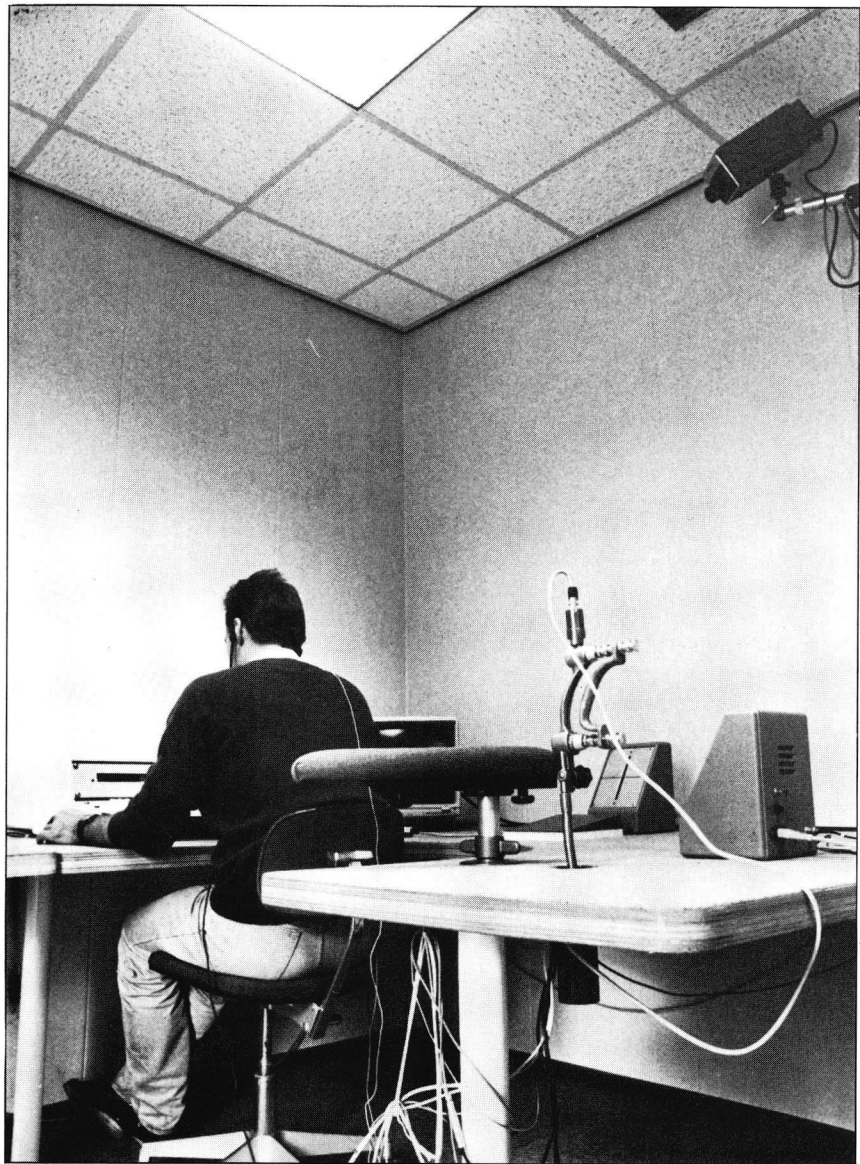
Meer over arbeidsomstandighedenonderzoek...

Het arbeidsomstandighedenonderzoek bij TNO is dermate veelomvattend, dat kennis en kunde op verschillende plaatsen binnen de organisatie is aan te treffen. Zo vinden activiteiten op Arboterrein onder meer plaats bij het NIPG, het MBL en de Hoofdgroep Maatschappelijke Technologie, MT. De coördinatie van deze activiteiten wordt verzorgd door het Dwarsverband Humanisering van Arbeid TNO dat is ondergebracht bij het NIPG. Bureau Humanisering van Arbeid (HUMAR) is het uitvoerend orgaan van het dwarsverband en fungeert als centrale ingang voor onderzoeks- en advieswerk inzake verbetering van arbeid en arbeidsomstandigheden. De werkzaamheden van het bureau omvatten onder meer: overleg met opdrachtgevers, het doorverwijzen van projectaanvragen en het coördineren van samenwerkingsprojecten tussen verschillende TNO-instituten. Wie meer wil weten over arbeidsomstandighedenonderzoek bij TNO kan contact opnemen met: Bureau Humanisering van Arbeid, Wassenaarseweg 56, Leiden. Telefoon: 071-178700. Het NIPG zelf is te bereiken onder nummer: 071-178888.

derzoek op het gebied van stress daarmee ook twintig jaar is stil blijven staan.

Ekkers: 'Nee, er is zeker verschil met het onderzoek van vroeger. Het vragenlijstonderzoek heeft zich verder ontwikkeld. Daarnaast zijn we ook aandacht gaan besteden aan fysiologische reacties op stress. Daarbij probeerden we vroeger vooral om stress tijdens het werk te meten. De praktijk heeft echter uitgewezen dat tijdens de arbeid zoveel versturende factoren werkzaam zijn, dat het niet goed mogelijk is om dergelijke metingen te relateren aan de arbeidsbelasting. Als je ingespannen zit te werken gaat je hartslag omhoog, wat op zich een aardige indicatie is voor de mate waarin je op een gegeven moment belast bent. Maar als je bijvoorbeeld opstaat om een briefje weg te brengen, dan gaat die hartslag ook omhoog en dat kan je niet als een vorm van stress of belasting opvatten. En zo zit de dagelijkse arbeidssituatie vol met dergelijke storende factoren. Het is niet realistisch om te verwachten dat fysiologisch-stressonderzoek op de arbeidsplaats veel aantoonst.'

In het stresslaboratorium wordt op dit moment gezocht naar een methode om het herstelproces na de arbeid te kunnen meten. Foto: Hendriksen-Valk.

'Maar er is destijds wel erg in geloofd', zo verdedigt *Hoolboom* de oude methode. 'Het essentiële verschil met vroeger ligt daarin, dat we nu kijken hoe het herstel is nadat iemand gewerkt heeft. Door iemand na het werk bepaalde standaardtesten te laten ondergaan en de fysiologische reacties daarbij te meten, krijg je informatie over het herstelproces van de tijdens het werk ondergane belasting. Je kunt je voorstellen dat naarmate het werk zwaarder is geweest, het herstelproces ook langer duurt.'

Ekkers: 'Dat zicht krijgen op het herstelproces doen we dus door te prikken in het organisme en te bestuderen wat er daarna gebeurt. Daardoor krijgen we zicht op hoe het er met het organisme voorstaat.'

Stressonderzoek

Momenteel verricht het NIPG dit onderzoek in samenwerking met het Instituut voor Zintuigfysiologie (IZF-TNO) in Soesterberg. Het IZF is ondergebracht in de Hoofdgroep Defensie-onderzoek en is werkzaam op het terrein van de militaire research. Volgens *Ekkers* is het functioneren onder stress van mensen in de militaire situatie bij uitstek een belangrijk onderwerp. 'Bij het IZF is veel expertise over hoe mensen zich gedragen onder belastende arbeidssituaties', legt *Ekkers* uit. 'Hoe hou ik de mens op de been onder bepaalde omstandigheden, daar gaat het bij defensie voornamelijk om. Bij het NIPG gaat het om de vraag wat voor gevolgen dat heeft voor de gezondheid. Waar ▷

wij in dit onderzoek concreet naar kijken is of het mogelijk is om na afloop van een belastende dag of week door gestandaardiseerde psychometrische testen en de daarbij behorende fysiologische metingen zicht te krijgen op de gevolgen die de belasting heeft gehad voor het organisme.' Stressonderzoek vindt nu dus ook plaats in het laboratorium?

Hoolboom: 'In het laboratorium onderzoeken we op dit moment de methode om het herstelproces te kunnen meten, daarmee onderzoeken we dus de lichamelijke reacties van proefpersonen. Daarnaast willen we via het epidemiologisch onderzoek zicht krijgen in de sociaal-psychologische problematiek van mensen in de arbeidssituatie. Dat doen we met behulp van een onderzoeksinstrument dat we een aantal jaren geleden ontwikkeld hebben. Dat is de vragenlijst voor persoonlijk functioneren in de arbeidssituatie (VPPFA-lijst). Die vragenlijst, die veel gebruikt wordt bij onderzoek in bedrijven, is samengesteld naar aanleiding van vragen uit de hoek van de bedrijfsgezondheidszorg.'

Ekkers: 'Vragenlijsten en interviews zijn natuurlijk van belang, maar wat ook van belang is, is dat je de fysiologische en biochemische kant van de mens in beeld krijgt. Stress is, zeker wanneer je praat over de gezondheidseffecten van stress, natuurlijk niet een louter subjectief gebeuren. Door de fysiologische en biochemische processen bij stressmetingen te betrekken kan je meer zicht krijgen op de gezondheidseffecten van de mens. Maar ik moet erkennen dat dit onderzoek nog niet op grote schaal in de praktijk kan worden toegepast. Voor praktijk gericht onderzoek in bedrijven zijn we voorlopig nog aangewezen op subjectieve meetmethoden.'

De mening heerst dat, wil iets objectieverbaar zijn, dit in maat en getal uitgedrukt moet worden. Is het niet vreselijk moeilijk stressonderzoek weer te geven in cijfers?

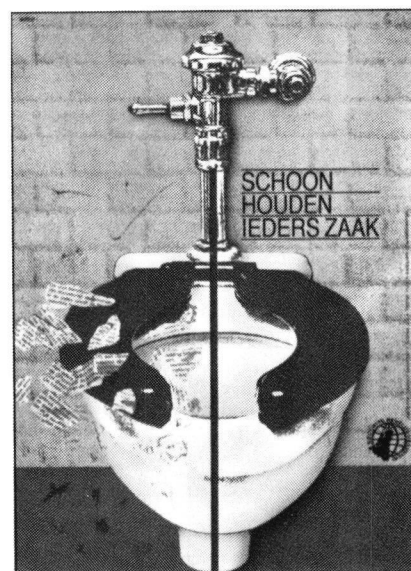
Ekkers: 'Het is zeker zo dat stress moeilijk weer te geven is in cijfers. De betekenis van onze onderzoeksbenadering, dus het prikken in het organisme, zal op korte termijn voornamelijk beperkt zijn tot taakstress. Dus de mate van belasting die een arbeidstaak met zich meebrengt, denk bijvoorbeeld aan de lopende bandtaak of aan de beeldscherm-taak. Dit soort onderzoek naar taakstress kan

je beter kwantificeren en wellicht is het mogelijk tot een bepaalde normstelling te komen. Neem die beeldscherm-taak. Daar kan je bijvoorbeeld ten aanzien van de werk- en rusttijden regels in acht nemen om te voorkomen dat het organisme zodanig zwaar belast wordt, dat het zich niet meer voldoende herstelt. Als daar tijdens de volgende arbeidscyclus nog eens een schepje bovenop komt, dan zal die belasting alleen maar toenemen. Het moet mogelijk zijn dat kwantitatief in beeld te brengen.

Maar dan heb je pas een stukje van de totale stress-problematiek te pakken. Je weet niet hoe het staat met de privé-omstandigheden van het onderzochte persoon, je weet niet of hij goed of slecht kan opschieten met zijn chef en collega's. Al die potentiële belastende factoren kan je niet in een getal meenemen. Het zou niet realistisch zijn om de indruk te wekken dat dat mogelijk is.

Wij denken dat het van belang is de subjectieve metingen te blijven gebruiken, want die kunnen vaak indicaties geven voor het totaal van belastende omstandigheden waaraan iemand is blootgesteld. Dat betekent dat je in het totaal beeld beter kan inschatten wat de bijdrage is van de taakstress die een persoon ondergaat. Dat is belangrijk voor het vormgeven van arbeid binnen een bedrijf, hoe lang kan je iemand een bepaalde taak laten doen, moet je een bepaald werk- en rusttijdenschema hanteren, moet de taak verminderd of vermeerderd worden. Op een gegeven moment moeten er uitspraken te doen zijn over de mate van belasting die iemand ondergaat. Maar wij realiseren ons dat stress een geweldig moeilijk onderzoeksterrein is, zeker als je het begrip stress zoals dat in de volksmond gebruikt wordt kwantitatief in beeld wilt brengen.' ○

Veiligheidsaffiche november 1986

Als thema voor het vierde kwartaal van de veiligheidsaffiches 1986, is gekozen voor: Orde en netheid.

De serie veiligheidsaffiches 1986 is een gezamenlijke uitgave van het Veiligheidsinstituut te Amsterdam, de Nationale Vereniging tot Voorkoming van Arbeidsongevallen te Brussel, de Algemene Vereniging van Industriëlen van België te Brussel en de Association d'Assurances contre les Accidents te Luxemburg. De serie bestaat uit vier kwartaalthema's, elk van drie affiches. De thema's zijn:

Eerste kwartaal: Lawaai

Tweede kwartaal: Ladders

Derde kwartaal: Elektriciteit

Vierde Kwartaal: Orde en netheid.

Ieder kwartaal wordt aandacht gevraagd voor drie verschillende aspecten van het centraal staande onderwerp. De affiches kunnen zowel alle drie tegelijk als opvolgend worden opgehangen.

Verzending vindt plaats per kwartaal. Bij elke kwartaalverzending is per verzendadres een Werk-Veilig folder bijgesloten met instructieve informatie over de op de affiches uitgebeelde onderwerpen. Deze folders zijn eveneens afzonderlijk verkrijgbaar.

Voor verdere informatie: Veiligheidsinstituut, afd. Verkoop, Postbus 5665, 1007 AR Amsterdam. Telefoon 020-5498404. ○